

455.

**OBWIESZCZENIE
MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH**

z dnia 12 lipca 1933 r.

**w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy
z dnia 23 maja 1924 r. o powszechnym obowiązku
wojskowym.**

Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 17 marca 1933 r. o zmianie ustawy z dnia 23 maja 1924 r. o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr. 36, poz. 299) ogłaszam jednolity tekst ustawy z dnia 23 maja 1924 r. o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. U. R. P. z 1928 r. Nr. 46, poz. 458) z uwzględnieniem zmian, wprowadzonych do niej przez rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 listopada 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 82, poz. 645) i wymienioną wyżej ustawę z dnia 17 marca 1933 r., z uwzględnieniem obwieszczenia Ministra Spraw Wojskowych z dnia 9 października 1928 r. o sprostowaniu błędu (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 837) i ze zmianą numeracji artykułów.

Kierownik Ministerstwa Spraw Wojskowych: *Fabrycy*

Załącznik do obwieszczenia Ministra
Spraw Wojskowych z dnia 12 lipca
1933 r. (poz. 455).

U S T A W A

z dnia 23 maja 1924 r.

o powszechnym obowiązku wojskowym.**R o z d z i a ł I.****Postanowienia wstępne.****Art. 1.**

Wojsko narodowe, siła zbrojna Państwa, będące ochroną i ostoją niepodległości i wolności Rzeczypospolitej, po wsze czasy podlegać będzie opiece Narodu.

Rozdział II.

Przepisy ogólne o powszechnym obowiązku wojskowym.

Art. 2.

Każdy obywatel płci męskiej podlega powszechnemu obowiązkowi wojskowemu i powinien spełnić go osobiście.

Art. 3.

Powszechny obowiązek wojskowy obejmuje:

- 1) obowiązek zgłoszenia się do rejestru poborowych i obowiązek stawienia się do poboru;
 - 2) w wypadkach i terminach ustawą przepisanych, obowiązek służby czynnej, służby w rezerwie i w pospolitem ruszeniu;
 - 3) obowiązek meldowania się.
- Postanowienia punktów 2) i 3) nie dotyczą wojskowych zawodowych.

Art. 4.

Czas trwania służby wojskowej, o ile ustawa niniejsza nie postanawia inaczej, jest następujący:

- 1) w służbie czynnej:
 - a) we wszystkich rodzajach służby wojskowej prócz kawalerji, artylerji konnej i marynarki wojennej — 2 lata,
 - b) w kawalerji i artylerji konnej — 2 lata i 1 miesiąc,
 - c) w marynarce wojennej — 2 lata i 3 miesiące;
- 2) w rezerwie — do końca tego roku kalendarzowego, w którym szeregowy rezerwy kończy 40 lat życia, zaś oficer rezerwy — 50 lat życia;
- 3) w pospolitem ruszeniu — do końca tego roku kalendarzowego, w którym zaliczony do pospolitego ruszenia kończy 50 lat życia, zaś oficer pospolitego ruszenia 60 lat życia.

Art. 5.

Względem osób, obowiązanych do służby wojskowej, które wykazą się czynnym udziałem w pracy przysposobienia wojskowego, będą stosowane ulgi w wykonywaniu obowiązku służby wojskowej. Zakres tych ulg do czasu ustawowego unormowania tej sprawy będzie uregulowany rozporządzeniem Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 6.

Wiek poborowy rozpoczyna się z dniem 1 stycznia tego roku, w którym podlegający powszechnemu obowiązkowi wojskowemu kończy 21 lat życia i trwa do końca tego roku kalendarzowego, w którym kończy on 23 lat życia.

W razie wybuchu wojny wiek poborowy rozpoczyna się z dniem 1 stycznia tego roku kalendarzowego, w którym podlegający powszechnemu obowiązkowi wojskowemu kończy 19 lat życia.

Urodzeni w tym samym roku kalendarzowym stanowią jeden rocznik, oznaczany według roku ich urodzenia.

Art. 7.

Cudzoziemcy, którzy w okresie życia, ustalonym dla wieku poborowego, lub przed tym okresem uzyskali obywatelstwo polskie, zaliczeni będą do rocznika, odpowiadającego rokowi urodzenia i powinni zadość uczynić powszechnemu obowiązkowi wojskowemu.

Jeżeli osoby te uzyskały obywatelstwo polskie po wyjściu z lat, ustalonych dla wieku poborowego, jednak przed ukończeniem 38 lat życia, mają obowiązek stawienia się raz jeden do poboru w najbliższym terminie urzędowania komisji poborowej, poczem, o ile zostaną uznane za zdolnych do służby wojskowej, odbędą czynną służbę wojskową, względnie zostaną zaliczone do służby w pospolitem ruszeniu.

Odbyta poprzednio służba wojskowa w innym państwie, z zastrzeżeniem zasady wzajemności, liczy się jako służba czynna.

Cudzoziemcy, którzy stali się obywatelami polskimi po ukończeniu 38 lat życia, jednak przed 31 grudnia tego roku kalendarzowego, w którym kończą 50 lat życia, mają obowiązek stawienia się raz jeden do poboru w najbliższym terminie urzędowania komisji poborowej, poczem zostaną zaliczeni do pospolitego ruszenia, względnie zupełnie zwolnieni od obowiązku służby wojskowej.

Cudzoziemcy, którzy stali się obywatelami polskimi po ukończeniu 50 lat życia, a posiadający stopień oficerski po ukończeniu 60 lat życia, nie podlegają obowiązkowi służby wojskowej.

Art. 8.

Osoby, które przebywają na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, o ile nie udowodnią, że są obywatelami państwa obcego, podlegają powszechnemu obowiązkowi wojskowemu stosownie do przepisów niniejszej ustawy.

Spełnienie powyższych obowiązków przez te osoby nie powoduje samo przez się nabycia przez nie obywatelstwa polskiego.

Te jednakże z pomiędzy powyższych osób, które odbyły służbę czynną na zasadzie przepisów art. 4 pkt. 1, art. 83 względnie art. 85 niniejszej ustawy przez okres co najmniej 5-ciu miesięcy otrzymać powinny na swą prośbę obywatelstwo polskie w drodze nadania, chociażby nie uczyniły zadość warunkom przewidzianym w art. 8 pkt. 2, 3 i 4 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 44).

Przed wydaniem orzeczenia o nadaniu obywatelstwa władze nadające je powinny porozumieć się z właściwymi władzami wojskowymi.

Art. 9.

Od czynnej służby, w rezerwie i pospolitem ruszeniu wykluczone są z mocy samego prawa osoby,

skazane prawomocnym wyrokiem sądowym na karę więzienia na czas powyżej 3 lat, oraz osoby, co do których sąd prawomocnie zarządził umieszczenie w zakładzie dla niepoprawnych.

Wykluczenie trwa przez okres lat 10, licząc od dnia odcierpienia, przedawnienia lub darowania kary. W razie warunkowego zwolnienia, okres powyższy liczy się od dnia zwolnienia, o ile nie nastąpiło jego odwołanie.

Jeżeli skazany umieszczony został w zakładzie dla niepoprawnych, okres wykluczenia nie kończy się przed zwolnieniem z zakładu.

W innych przypadkach sądowego skazania na karę pozbawienia wolności na czas powyżej 3 miesięcy za przestępstwo, popełnione z niskich pobudek, za zbrodnię stanu, za przestępstwo przeciw interesom zewnętrznym Państwa i stosunkom międzynarodowym, albo za jedno z przestępstw, przewidzianych w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 r. o karach za szpiegostwo i niektóre inne przestępstwa przeciw Państwu (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 160) w brzmieniu art. 5 § 2 p. 9 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 60, poz. 573), oraz w przypadkach, gdy sąd prawomocnie zarządził umieszczenie sprawcy w domu pracy przymusowej, może władza wojskowa orzec wykluczenie od czynnej służby wojskowej oraz od służby w rezerwie i pospolitem ruszeniu na czas nie dłuższy od lat 10, licząc od dnia, określonego w ustępie poprzednim. Jeżeli skazany umieszczony został w domu pracy przymusowej, okres wykluczenia nie kończy się przed zwolnieniem go z tego domu.

Minister Spraw Wojskowych jest władny oznaczyć rozporządzeniem władze wojskowe właściwe do wydawania orzeczeń na zasadzie ustępu 3 niniejszego artykułu, tudzież określać obowiązek czynnej służby, służby w rezerwie i pospolitem ruszeniu w razie wojny osób, wykluczonych na zasadzie niniejszego artykułu.

Rozdział III.

O władzach, powołujących do wykonania powszechnego obowiązku wojskowego.

Art. 10.

Przeprowadzenie czynności i załatwienie spraw związanych z wykonaniem powszechnego obowiązku wojskowego, określonego w niniejszej ustawie, należy do władz cywilnych i wojskowych.

Art. 11.

Cywilnymi władzami dla spraw, wymienionych w art. 10, są powiatowe władze administracji ogólnej i władze samorządowe. W miastach, w których czynności powiatowej władzy administracji ogólnej sprawują władze samorządowe, mogą być czynności, należące do zakresu działania powiatowych władz administracji ogólnej, przekazane władzom państwowym w drodze rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

W sprawach, należących do zakresu działania powiatowych władz administracji ogólnej i władz samorządowych, władze te podlegają w toku instancji Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Art. 12.

Dla celów organizacji wojskowych władz uzupełnień siły zbrojnej i administracji rezerw, obszar Rzeczypospolitej Polskiej dzieli się na powiatowe komendy uzupełnień. Granice tych komend mogą obejmować jeden lub więcej powiatów.

Podział Państwa na powiatowe komendy uzupełnień ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych, wydane w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych. Powiatowa komenda uzupełnień jest wojskową władzą dla spraw uzupełnień siły zbrojnej i administracji rezerw na obszarze swego okręgu. Powiatowa komenda uzupełnień (P. K. U.) w sprawach, należących do jej zakresu działania, podlega dowódcy korpusu, a w najwyższej instancji Ministrowi Spraw Wojskowych.

Art. 13.

Zakres działania władz administracji ogólnej i samorządowych w sprawach, związanych z wykonaniem przez obywateli obowiązku wojskowego ustali rozporządzenie wykonawcze.

Art. 14.

Zakres działania władz wojskowych w sprawach, wymienionych w art. 12, ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 15.

Władzami dla spraw, związanych z wykonaniem obowiązku wojskowego przez obywateli polskich, zamieszkałych poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, są właściwe dla ich miejsca pobytu konsulaty polskie, względnie urzędy konsularne, pełniące czynności konsulatów.

Zakres działania tych władz określi rozporządzenie wykonawcze.

Art. 16.

Władzami, powołanymi do wykonywania przeglądów poborowych i orzekania o ich zdolności do służby wojskowej są w I instancji:

w kraju — komisje poborowe,
za granicą — w krajach, które ustali rozporządzenie wykonawcze — konsularne komisje poborowe;

w II instancji:
w kraju — komisje rozpoznawcze,
za granicą — w krajach, które ustali rozporządzenie wykonawcze — konsularne komisje rozpoznawcze.

Art. 17.

W skład komisji poborowej wchodzi:
1) kierownik powiatowej władzy administracji ogólnej lub wyznaczony przez wojewodę na jego

zastępcę wyższy urzędnik administracyjny, a w miejscowościach, w których czynności poborowe przekazane zostały władzom państwowym w myśl art. 11 — kierownik tej władzy lub jego zastępca, jako przewodniczący;

2) powiatowy komendant uzupełnień lub oficer, wyznaczony przez dowódcę okręgu korpusu;

3) lekarz wojskowy, wyznaczony przez dowódcę okręgu korpusu;

4) lekarz powiatowy;

5) przedstawiciel powiatowego samorządu.

W miastach, mających własne statuty, zamiast kierownika powiatowej władzy administracji ogólnej bierze udział prezydent miasta lub jego zastępca, zaś zamiast delegata sejmiku — delegat rady miejskiej.

Niestawienie się przedstawiciela powiatowego samorządu, względnie delegata rady miejskiej, nie stoi na przeszkodzie czynnościom komisji.

Przy poborze poborowych z poszczególnych gmin ma być obecny naczelnik odnośnej gminy lub jego zastępca.

Jeżeli lekarz powiatowy lub lekarz wojskowy nie mogą wziąć udziału w komisji poborowej, władze administracji ogólnej powołują w miejsce lekarza powiatowego lekarza samorządowego lub lekarza, pozostającego w państwowej służbie cywilnej w innym dziale administracji państwowej, a w razie ich braku — lekarza cywilnego wolnopraktykującego, władze zaś wojskowe w miejsce lekarza wojskowego — lekarza wolnopraktykującego, będącego oficerem w stanie spoczynku, w rezerwie lub w polipolitem ruszeniu.

Lekarze cywilni wolnopraktykujący, zastępujący lekarza powiatowego lub lekarza wojskowego, otrzymująienne wynagrodzenie i zwrot kosztów podróży; wysokość wynagrodzenia dziennego i diet ustala Minister Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych i Skarbu.

Postanowienia co do trybu urzędowania komisji poborowej, zakresu jej działania, tudzież praw i obowiązków jej członków oraz osób, w jej czynnościach uczestniczących, określi rozporządzenie wykonawcze.

Art. 18.

Skład konsularnej komisji poborowej oraz postanowienia co do trybu urzędowania tej komisji, zakresu jej działania, tudzież praw i obowiązków jej członków oraz osób w jej czynnościach uczestniczących, określi rozporządzenie wykonawcze.

Art. 19.

Lokali, mebli, opału, oświetlenia, potrzebnych dla urzędowania komisji poborowej, dostarcza gmina, w której pobór się odbywa. Lokal i jego umeblowanie mają odpowiadać wymogom, ustalonym przez powiatowe władze administracji ogólnej w porozumieniu z powiatowym komendantem uzupełnień i mają być utrzymane w porządku przez odnośną gminę.

Wydatki, połączone z wykonaniem przewidzianych w ustępie pierwszym obowiązków, pokrywają:

1) w gminach miejskich, wydzielonych z powiatowego związku komunalnego — te gminy,

2) w miastach niewydzielonych i w gminach wiejskich — powiatowe związki komunalne z prawem rozłożenia wydatkowanej kwoty na gminy w poborze uczestniczące.

Gminy miejskie i wiejskie względnie powiatowe związki komunalne pokrywają wspomniane wydatki z ogólnych źródeł dochodowych.

Wymienionym pod 1) gminom miejskim oraz pod 2) powiatowym związkom komunalnym przysługuje w razie przeprowadzenia na ich obszarze poboru dla gmin innego powiatowego związku komunalnego — prawo do żądania zwrotu spowodowanych tem wydatków, o których mowa w ustępie pierwszym, od odnośnego powiatowego związku komunalnego, temu zaś prawo rozłożenia należnej sumy w myśl zasady, wyrażonej w pkt. 2).

Podstawę do obliczenia podlegających zwrotowi lub rozłożenia sum stanowi ilość osób, przedstawionych komisji poborowej w okresie obrachunkowym.

Wynikające z tytułu powyższych rozliczeń kwestje sporne rozstrzyga ostatecznie właściwa władza nadzorcza.

Władza administracji ogólnej zaopatruje komisję poborową w środki sanitarne i przyrządy lekarskie, niezbędne dla przeglądu lekarskiego, oraz w przybory techniczne, pisarskie i druki, niezbędne dla urzędowania. Normy zaopatrzenia w środki sanitarne i przyrządy lekarskie ustala Minister Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Koszty zaopatrzenia, wymienionego w ustępie poprzednim, mają być pokryte z budżetu Ministerstwa Opieki Społecznej.

Koszty podróży i diet członków komisji i osób, przy poborze uczestniczących, pokrywa ta władza, która tych członków, względnie te osoby, delegowała.

Koszty podróży i diet lekarzy cywilnych opłacane będą z budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Koszty, związane z urzędowaniem konsularnych komisji poborowych, pokrywa Skarb Państwa.

Art. 20.

Zadaniem komisji rozpoznawczej jest ponowne zbadanie:

- a) zdolności fizycznej poborowych, jeżeli przy ustalaniu tej zdolności przez komisję poborową nastąpiła różnica zdań pomiędzy członkami komisji;
- b) poborowych, uznanych przy poborze za niezdolnych do służby wojskowej, skoro zajdą okoliczności, uzasadniające konieczność ponownego przeglądu;
- c) mężczyzn członków rodziny ubiegającego się o odroczenie terminu odbycia czynnej służby wojskowej w wypadkach, wskazanych niniejszą ustawą i rozporządzeniami wykonawczymi.

Art. 21.

W skład komisji rozpoznawczej wchodzi:

1) wyższy urzędnik administracyjny, wyznaczony przez wojewodę, jako przewodniczący;

2) oficer sztabowy, wyznaczony przez dowódcę okręgu korpusu;

3) lekarz wojskowy w stopniu oficera sztabowego;

4) naczelnik wydziału zdrowia publicznego urzędu wojewódzkiego;

5) przedstawiciel rady wojewódzkiej lub wyznaczony przez wojewodę przedstawiciel samorządu tam, gdzie niema rady wojewódzkiej.

Niestawienie się przedstawiciela samorządu wojewódzkiego nie stoi na przeszkodzie czynnościom komisji.

Miejsce i sposób urzędowania komisji rozpoznawczej, jej zakres działania oraz prawa i obowiązki jej członków określi rozporządzenie wykonawcze. Orzeczenia komisji rozpoznawczej są ostateczne.

Koszty, związane z urzędowaniem komisji rozpoznawczej, pokrywają władze tak samo, jak przewiduje art. 19 dla komisji poborowej.

Art. 22.

Skład konsularnej komisji rozpoznawczej oraz miejsce i sposób urzędowania tej komisji, jej zakres działania, prawa i obowiązki jej członków określi rozporządzenie wykonawcze.

Orzeczenia konsularnych komisji rozpoznawczych są ostateczne.

Koszty, związane z urzędowaniem konsularnych komisji rozpoznawczych, pokrywa Skarb Państwa.

Rozdział IV.

Czynności przygotowawcze do pboru.

Art. 23.

Urzednicy stanu cywilnego i prowadzący metryki, a w tych wypadkach, gdy dotyczące księgi stanu cywilnego uległy zniszczeniu lub zaginięciu, urzędy i instytucje, otrzymujące duplikaty tych ksiąg mają obowiązek przesyłać corocznie najpóźniej do dnia 1 lipca urzędowi gminnym wyciąg z metryk urodzonych i zmarłych, odnoszący się do osób płci męskiej, które w danym roku kalendarzowym ukończyły, ukończą lub ukończyłyby, gdyby żyły, 18 lat życia.

W razie opieszałości powiatowa władza administracji ogólnej może zarządzić wykonanie tych czynności na koszt winnego.

Art. 24.

Osoby, podlegające powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, obowiązane są w ciągu miesiąca września tego roku kalendarzowego, w którym ukończyły lub ukończą 18 lat życia, zgłosić się osobiście w urzędzie gminnym miejsca zamieszkania w dniu, przez ten urząd wyznaczonym, wraz z dokumentem, stwierdzającym tożsamość osoby, celem wciągnięcia do rejestru poborowego danego rocznika.

W razie niemożności osobistego zgłoszenia się, można zgłosić się pisemnie. Sposób pisemnego zgłoszenia się określi rozporządzenie wykonawcze.

Osoby, które nie mają miejsca zamieszkania lub których miejsce zamieszkania nie jest znane, obowiązane są zgłosić się w urzędzie gminnym, właściwym dla miejsca ich pobytu. Osoby te obowiązane są ponadto w razie zmiany miejsca pobytu zgłosić się niezwłocznie w urzędzie gminnym nowego miejsca pobytu lub zamieszkania, który to urząd wciągnie je do swego rejestru, a o wciągnięciu zawiadomi urząd gminny miejsca poprzedniego pobytu.

Obywatele polscy, którzy we wrześniu tego roku kalendarzowego, w którym ukończyli lub ukończą 18 lat życia, przebywają poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, obowiązani są zgłosić się w ciągu tegoż miesiąca z dokumentem, stwierdzającym tożsamość osoby we właściwym urzędzie konsularnym, który wciąga je do rejestru i wydaje im odpowiednie zaświadczenie.

Sposób sporządzania rejestru poborowych za granicą przez urzędy konsularne normuje instrukcja Ministra Spraw Zagranicznych, wydana w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych.

W razie zmiany miejsca zamieszkania urząd gminny (konsularny) obowiązany jest zawiadomić tę gminę (urząd konsularny), do której odnośna osoba przeniosła się.

Art. 25.

Na podstawie wyciągu metrykalnego (art. 23) i zgłoszeń (art. 24), jako też na podstawie dających się zużytkować wykazów oraz wszystkich sprawdzonych danych wciągają urzędy gminne nazwiska poborowych do rejestru poborowych danego rocznika.

Przy nazwiskach poborowych, którzy nie spełnili obowiązku zgłoszenia się w przepisany termin, należy zamieścić uwagę, wyjaśniającą powód niezgłoszenia się lub stwierdzenia, że powód ten nie jest znany.

Art. 26.

Osoby, podlegające powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, obowiązane są w ciągu miesiąca października i listopada tego roku kalendarzowego, w którym ukończyły lub ukończą 20 lat życia, zgłosić się osobiście ponownie we właściwym (art. 24) urzędzie gminnym w dniu, przez ten urząd wyznaczonym, z dokumentem, stwierdzającym tożsamość osoby, celem podania ostatniego miejsca zamieszkania (pobytu) i sprawdzenia danych, zawartych w rejestrze poborowych.

Postanowienia art. 24 ust. 2, 3 i 6 i art. 25 ust. 2 mają odpowiednie zastosowanie.

Osoby, stale zamieszkałe w określonym w ustępie 1 czasie poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, są wolne od obowiązku ponownego zgłaszania się do rejestru w urzędach konsularnych.

Na osoby, które w terminie, określonym w ust. 1 niniejszego artykułu, z jakichkolwiek powodów nie uczyniły zadość obowiązkowi zgłoszenia się do rejestru poborowych i nie zostały z tego powodu wpisane do list poborowych, rozciąga się ten obowiązek do końca tego roku kalendarzowego, w którym kończą 50 lat życia.

Art. 27.

Sprawdzanie rejestru poborowych rocznika, wymienionego w art. 26, ma być ukończone do dnia 1 stycznia.

Od tego terminu ma być powyższy rejestr poborowych wyłożony w urzędzie gminnym przez przeciąg dwóch tygodni do przejrzenia. O wyłożeniu rejestru do przejrzenia należy mieszkańców powiadomić sposobem, w danej miejscowości przyjętym. Każdemu, mylnie pominiętemu w rejestrze, jako też każdemu mylnie do rejestru wciągniętemu, przysługuje prawo żądania uzupełnienia lub sprostowania mylnego wpisu.

Art. 28.

Na terenie województw poznańskiego, pomorskiego i górnośląskiej części województwa śląskiego wykonywanie czynności, przewidzianych w art. 24 — 27, może być zarządzeniem wojewody przekazane wójtom albo naczelnikom urzędów okręgowych.

Art. 29.

Po upływie przewidzianego w art. 27 dwutygodniowego terminu wyłożenia rejestrów poborowych:

1) magistrat m. st. Warszawy oraz magistraty miast, wydzielonych z powiatowych związków komunalnych, sporządzają na podstawie rejestrów poborowych listę poborową w jednym egzemplarzu i przesyłają ją właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej, o ile same nie posiadają uprawnień powiatowej władzy administracji ogólnej;

2) magistraty pozostałych miast oraz urzędy gminne sporządzają rejestry poborowych w dwóch egzemplarzach, przyczem pierwszy egzemplarz rejestru poborowych pozostaje w urzędzie gminnym (magistracie), drugi zaś egzemplarz przesyłają właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej, która na jego podstawie sporządza listę poborową w jednym egzemplarzu.

Władza wojewódzka administracji ogólnej może magistratom, wymienionym pod 2), oraz urzędom gminnym w częściach Państwa, w których istnieją gminy zbiorowe, przekazać w miejsce drugiego egzemplarza rejestrów poborowych sporządzenie listy poborowej, o ile urzędy te dają należyłą rękojmię prawidłowego wykonania tej czynności.

Art. 30.

Sposób założenia i prowadzenia ewidencji wojskowej ustali instrukcja Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 31.

Po sporządzeniu listy poborowej wszelkie zmiany w tej liście mogą być uskutecznione tylko przez właściwą powiatową władzę administracji ogólnej, zaś w okresie poboru (głównego i dodatkowego) przez przewodniczącego komisji poborowej w porozumieniu z wojskowym członkiem tejże komisji.

Art. 32.

Urzędy i organa, wymienione w art. 23, są obowiązane niezwłocznie przesyłać do właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej wyciągi z metryk śmierci osób płci męskiej, zmarłych w wie-

ku od 19 do 50 lat, oraz tych osób, zmarłych w wieku ponad 50 lat, które były oficerami w stanie spoczynku, oficerami pospolitego ruszenia lub podoficerami w stanie spoczynku, celem wykreślenia nazwisk tych osób z rejestru i list poborowych oraz z ewidencji wojskowej.

Powiatowe władze administracji ogólnej będą wykazy te niezwłocznie po wykorzystaniu przysyłać do właściwych powiatowych komend uzupełnień celem poczynienia analogicznych zmian w ewidencji osób wojskowych.

Urzędy i organa, wymienione w art. 23, obowiązane są ponadto udzielać wszelkich wyjaśnień, wyciągów i odpisów potrzebnych przy układaniu oraz prowadzeniu list poborowych i ewidencji wojskowej, jak również wogóle przy czynnościach urzędowych, wynikających z wykonania niniejszej ustawy.

Do występowania z odnośnymi żądaniami wobec wymienionych urzędów i organów uprawnione są władze administracji ogólnej, powiatowe komendy uzupełnień, komisje poborowe, oraz te urzędy gminne (magistraty), którym na zasadzie art. 29 poruczono sporządzenie list poborowych.

Art. 33.

Koszty, związane z prowadzeniem przewidzianych w art. 24 — 28 rejestrów poborowych, oraz koszty sporządzenia list poborowych i potrzebnych skorowidzów w tych przypadkach, w których listy te sporządzać ma urząd gminny (magistrat) w myśl art. 29, ponoszą gminy.

Koszty sporządzenia list poborowych we wszystkich pozostałych wypadkach, oraz koszty potrzebnych do niej skorowidzów, względnie innych do przeprowadzenia poboru niezbędnych wykazów, tudzież koszty kancelaryjne urzędów i organów, wymienionych w art. 23, wynikające z wykonania żądań, wystosowanych do nich na zasadzie art. 32, pokryte będą z budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Koszty, związane z dokonywaniem zagranicą czynności, wymienionych w ust. 1 i 2 niniejszego artykułu, będą pokryte z budżetu Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Rozdział V.

O obowiązku stawiennictwa do poboru i o poborze.

Art. 34.

Każdy podlegający obowiązkowi wojskowemu ma się co roku w okresie wieku poborowego stawić do poboru, dopóki właściwa komisja poborowa bądź to nie uzna go za zdolnego do czynnej służby wojskowej lub do służby w pospolitem ruszeniu, bądź też zupełnie od służby wojskowej nie zwolni.

Art. 35.

Obowiązek stawienia się do poboru należy spełnić przed komisją poborową właściwą dla tej gminy, w której rejestrach poborowy został wykazany zgodnie z postanowieniami art. 24 — 26.

W wypadkach, zasługujących na uwzględnienie, może być obowiązek stawienia się do poboru spełniony także przed komisją poborową właściwą dla miejsca pobytu w chwili poboru. Zezwolenia na

to udzielają na prośbę powiatowe władze administracji ogólnej, w których listach został wpisany poborowy zgodnie z niniejszą ustawą.

Art. 36.

Na osoby, obowiązane do służby wojskowej, których stosunek do tej służby nie został jeszcze ustalony lub które z jakichkolwiek powodów obowiązku stawienia się do poboru w wieku poborowym nie uczyniły zadość, — rozciąga się obowiązek stawienia się do końca tego roku kalendarzowego, w którym kończą 50 lat życia, niezależnie od odpowiedzialności karnej za niestawienie się do poboru w przepisany termin.

W tym okresie czasu podlegają osoby powyższe jednorazowemu przeglądowi i będą obowiązane zależnie od jego wyniku odbyć czynną służbę wojskową; jeżeli w chwili poboru osoby te ukończyły 38 lat życia, zostaną zaliczone do pospolitego ruszenia.

Na osoby, które poza przypadkami, przewidzianymi w art. 44, uchyliły się podstępnie od czynnej służby wojskowej, rozciąga się obowiązek odbycia tej służby do końca tego roku, w którym kończą 38 lat życia.

Art. 37.

Pobór zarządza Minister Spraw Wojskowych, a przeprowadza Minister Spraw Wewnętrznych; co do osób, przebywających zagranicą, — w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych.

Do poboru powołuje się w kraju corocznie wszystkich, którzy w myśl art. 6 i 36 powinni uczynić zadość w danym roku obowiązkowi stawiennictwa.

Pobór główny odbywa się w kraju corocznie zasadniczo pomiędzy 1 maja a 30 czerwca. Pobory dodatkowe odbywają się w miarę potrzeby.

Minister Spraw Wojskowych może zarządzić pobór główny także w innym terminie.

Przeгляд poborowych dokonywa się w kraju zasadniczo według gmin. Obecni przy poborze przedstawiciele gmin są odpowiedzialni za tożsamość osób, które stawily się do poboru.

Pobór zagranicą zarządza Minister Spraw Wojskowych w razie potrzeby. Sposób przeprowadzenia poboru zagranicą normuje instrukcja Ministra Spraw Zagranicznych, wydana w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych.

Art. 38.

Warunki fizycznej zdolności do służby wojskowej określają przepisy sanitarne wojskowe, wydane przez Ministra Spraw Wojskowych.

Sposoby badania oraz tryb postępowania lekarzy komisji poborowej ustala przepisy, wydane przez Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 39.

Komisja poborowa wydaje orzeczenie, że poborowy jest albo zdolny do czynnej służby wojskowej — kategoria A, albo czasowo niezdolny do służby wojskowej — kategoria B, albo zdolny do służby w pospolitem ruszeniu z bronią — kategoria C, albo zdolny do służby w pospolitem ruszeniu bez broni—

kategoria D, albo zupełnie niezdolny do służby wojskowej — kategoria E.

Od orzeczenia komisji (krajowej i konsularnej) niema odwołania. Unieważnienie tych decyzji przez władze wyższe może nastąpić tylko w wypadkach niniejszą ustawą przewidzianych.

Poborowi kategorii A zostają przeznaczeni do czynnej służby wojskowej.

W stosunku do poborowych, zakwalifikowanych do kategorii B, obowiązek stawiennictwa trwa nadal zgodnie z art. 34 niniejszej ustawy.

W razie ogłoszenia mobilizacji poborowi ci mogą być wskutek zarządzenia Ministra Spraw Wojskowych, na wezwanie właściwej władzy administracji ogólnej, powołani do stawiennictwa przed komisją poborową, chociażby w danym roku już raz uczynili zadość temu obowiązkowi.

Poborowi kategorii C i D zostają zaliczeni do pospolitego ruszenia. Poborowi kategorii E są wolni od służby wojskowej.

Art. 40.

Poborowy, uznany za zdolnego do czynnej służby wojskowej, może być przed wcieleniem do szeregów ponownie poddany badaniu na komisji poborowej, jeżeli po poborze wskutek choroby lub kalectwa stał się przypuszczalnie niezdolnym do czynnej służby wojskowej. O poddaniu ponownemu badaniu decyduje powiatowa władza administracji ogólnej.

Art. 41.

W razie stwierdzenia w drodze administracyjnej, że orzeczenie o zdolności poborowego do służby wojskowej zostało wydane przez niewłaściwą komisję poborową lub wadliwie, wojewódzka władza administracji ogólnej może w drodze nadzoru w porozumieniu z dowództwem okręgu korpusu uchylić to orzeczenie.

W razie niedojścia do porozumienia wyżej wymienionych władz rozstrzyga Minister Spraw Wewnętrznych z porozumieniem z Ministrem Spraw Wojskowych.

W razie uchylenia orzeczenia powiatowa władza administracji ogólnej wezwie poborowego do ponownego przeglądu na komisji poborowej, wyjąwszy przypadki, w których poborowy wyszedł już z wieku poborowego, oraz przypadki, w których z pośród kilku zakwestjonowanych orzeczeń jedno okaże się niewadliwym i wydanem przez komisję poborową właściwą.

Art. 42.

Osoby, zaliczone przy poborze ze względu na ich zdolność fizyczną do kategorii C i D, mogą być powoływane do odbycia służby wojskowej, dostosowanej do ich zdolności fizycznych i umysłowych.

Sposób odbycia i czas trwania ich służby ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 43.

W wypadkach, gdy komisja poborowa nie jest w stanie przy poborze stwierdzić wady lub ułomności poborowego w sposób, wystarczający dla wydania orzeczenia o jego zdolności do służby wojskowej, komisji poborowej przysługuje prawo ode-

słania poborowego do szpitala wojskowego; odstąpienie do szpitala zarządza powiatowa władza administracji ogólnej.

Jak długo urzęduje komisja poborowa, która zadecydowała odesłanie poborowego do szpitala, poborowy zostaje po zbadaniu przedstawiony jej zpowrotem wraz z dotyczącą opinią szpitala. W pozostałych wypadkach szpital przesyła swoją opinię właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej, poborowego zaś kieruje pod adresem przez nią wskazanym. Powiatowa władza administracji ogólnej przedkłada otrzymaną opinię komisji poborowej w najbliższym terminie jej urzędowania i zarządza przedstawienie jej dotyczącego poborowego, jeżeli obecność jego jest potrzebna, do wydania orzeczenia.

Na podstawie opinii szpitala, komisja poborowa wydaje jedno z orzeczeń wymienionych w ust. 1 art. 39.

Jeżeli przy poborze stwierdzona zostanie u poborowego wada lub ułomność, czyniąca go niezdolnym do służby wojskowej, ale dająca się w ciągu najwyżej 4-ch miesięcy wyleczyć, może komisja poborowa zarządzić odesłanie poborowego do szpitala cywilnego, ten zaś obowiązany jest poborowego przyjąć i poddać właściwemu leczeniu.

Art. 44.

Osoby, które w celu uchylecia się od obowiązku służby wojskowej wywołały u siebie rozmyślnie chorobę lub uszkodzenie cieleśne, uzasadniające wydanie jednego z orzeczeń, przewidzianych w ust. 1 art. 39 (kat. B, C lub D), będą niezależnie od odpowiedzialności sądowo-karnej powołane do odbycia czynnej służby wojskowej, o ile tylko są zdolne do jakiegokolwiek służby wojskowej i o ile nie przekroczyły 38 lat życia.

Eventualne koszty ekspertyzy lekarskiej względnie leczenia tych osób ponoszą one same, a w razie niemożności zapłacenia mają zastosowanie obowiązujące przepisy o kosztach leczenia w szpitalach powszechnych z prawem późniejszego regresu.

Art. 45.

W razie stwierdzenia w drodze administracyjnej lub sądowej faktu, iż zaszły okoliczności, uzasadniające podejrzenie co do bezstronności lub słuszności wydanych przez komisję poborową orzeczeń, przysługuje Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych, względnie upoważnionym przez tych ministrów wojewodom w porozumieniu z właściwymi dowódcami okręgów korpusu — prawo unieważnienia tych orzeczeń, jak długo dotyczący poborowi znajdują się w wieku poborowym.

Jeżeli stwierdzony został współudział tych poborowych w dokonywanych nadużyciach lub wpływ na wydanie wadliwego orzeczenia, unieważnienie odnoszących się do nich orzeczeń komisji poborowej może w powyższym trybie nastąpić do końca tego roku kalendarzowego, w którym poborowi ci kończą 50 lat życia.

W razie unieważnienia orzeczenia poborowi obowiązani są stawić się przed komisją rozpoznawczą, która wyda co do nich jedną z decyzji, wymie-

nionych w ust. 1 art. 39. Jeżeli jednak w tym czasie poborowi ci ukończyli 38 lat życia, zostaną, w razie uznania ich przez komisję rozpoznawczą za zdolnych do czynnej służby wojskowej, zaliczeni do pospolitego ruszenia z bronią.

Art. 46.

Ustalenie w drodze administracyjnej lub sądowej faktu udawania przez poborowego przy poborze choroby lub ułomności, z powodu której komisja wydała orzeczenie, nie odpowiadające istotnemu stanowi zdrowia poborowego, pociąga za sobą samo przez się nieważność tego orzeczenia i poddanie poborowego ponownemu przeglądowi przez komisję rozpoznawczą, chociażby przekroczył wiek poborowy, nie dłużej jednak niż do ukończenia 38 lat życia.

Art. 47.

Powiatowe władze administracji ogólnej wykonywają nadzór nad należytem wypełnieniem przez poborowych obowiązku stawiennictwa. Za pośrednictwem podległych sobie urzędów gminnych tudzież policji państwowej przyprowadzają uchylających się od poboru do najbliższej komisji poborowej. W razie uzasadnionej obawy ponownego uchylecia się od poboru może być zarządzone przytrzymanie uchylającego się aż do najbliższego dodatkowego przeglądu.

Rozdział VI.

O służbie pomocniczej.

Art. 48.

Obok powszechnego obowiązku wojskowego istnieje obowiązek służby pomocniczej. Obowiązki temu podlegają wszyscy obywatele Rzeczypospolitej płci męskiej od ukończonych lat 17 do lat 60, którzy nie pełnią czynnej służby wojskowej, służby w rezerwie lub pospolitem ruszeniu.

Powołanie osób, podlegających obowiązkowi służby pomocniczej do pełnienia tej służby może nastąpić z chwilą wybuchu wojny, zarządzenia mobilizacji lub gdy wymaga tego interes obrony Państwa, stwierdzony uchwałą Rady Ministrów, powziętą na wniosek Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 49.

Sposób powoływania do służby pomocniczej, rodzaj tej służby oraz warunki jej pełnienia ustali osobna ustawa, a do czasu jej uchwalenia — rozporządzenie Rady Ministrów.

Art. 50.

W wypadkach, określonych w art. 48 ust. 2, mogą być przyjmowane do służby pomocniczej osoby płci żeńskiej, które zgłoszą się do niej ochotniczo. Warunki i sposób przyjmowania tych osób do służby pomocniczej, rodzaj tej służby oraz warunki jej pełnienia określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Rozdział VII.

O skróceniu i odroczeniu czasu służby wojskowej.

Art. 51.

Poborowi i ochotnicy, uznani za zdolnych do czynnej służby wojskowej, którzy ukończyli:

- 1) szkołę średnią ogólnokształcącą państwową albo prywatną, mającą prawa szkół państwowych, albo
- 2) inną szkołę krajową lub zagraniczną, państwową lub prywatną, którą Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego uzna za równorzędną ze szkołą średnią ogólnokształcącą, t. j. złożyli egzamin dojrzałości gimnazjalny lub seminarjalny, w innych szkołach zaś ustanowiony w nich prawnie egzamin końcowy,

odbywają skróconą czynną służbę wojskową, której czas trwania ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych, jednak na okres nie dłuższy, niż 15 miesięcy.

Słuchacze państwowych szkół zawodowych, których warunkiem przyjęcia na pierwszy kurs jest ukończenie co najmniej 6-ciu klas szkoły średniej ogólnokształcącej i w których nauka trwa nie mniej niż 3 lata (tak zwane szkoły zawodowe typu wyższego), odbywają skróconą służbę czynną po ukończeniu 4-ch półroczy takiej szkoły.

Minister Spraw Wojskowych może powołać do skróconej czynnej służby wojskowej również poborowych (ochotników), którzy ukończyli co najmniej 6 klas ogólnokształcącej szkoły średniej państwowej lub prywatnej, mającej prawa szkół państwowych, albo odpowiednią ilość klas innych szkół, którą Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego uzna za równorzędną z 6-cioma klasami szkoły średniej ogólnokształcącej, wreszcie, którzy złożyli egzamin specjalny, odpowiadający co najmniej 6-ciu klasom państwowej szkoły średniej ogólnokształcącej.

Program, zakres wymagań i sposób składania egzaminu specjalnego określi Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

Art. 52.

Ustalenia osób, podlegających skróconej czynnej służbie wojskowej, dokonywają z urzędu powiatowe komendy uzupełnień na podstawie wykazów, przesyłanych przez właściwe zakłady naukowe, względnie na podstawie przedkładanych przez poborowych świadectw.

Sposób sporządzania i przesyłania wykazów, wspomnianych w ust. 1, ustali rozporządzenie wykonawcze.

Art. 53.

Osoby, obowiązane do skróconej czynnej służby wojskowej (art. 51), odbywają tę służbę zasadniczo w jednym nieprzerwanym okresie.

W razie potrzeby Minister Spraw Wojskowych może ustalić inny sposób odbywania czynnej służby wojskowej przez osoby, obowiązane do skróconej służby (art. 51).

Art. 54.

Osoby, które z własnej winy nie uzyskały w czasie odbywania skróconej czynnej służby warunków mianowania podporucznikiem rezerwy, odbywają czynną służbę wojskową przez okres czasu, oznaczony w art. 4.

Art. 55.

Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz z właściwymi ministrami oznaczy w drodze rozporządzenia te zakłady naukowe tudzież egzaminy, których ukończenie, względnie złożenie, uprawnia do skróconej służby czynnej (art. 51).

Art. 56.

Skróconej czynnej służby wojskowej nie mogą odbywać osoby, wykluczone od służby na podstawie art. 9, ponadto uczniowie szkół, kształcących na oficerów zawodowych, wydaleny z tych szkół, oraz osoby, prawomocnie skazane na utratę praw publicznych lub obywatelskich praw honorowych, albo prawomocnie skazane za przestępstwo przeciwko mieniu, nierzęd lub przestępstwo z chęci zysku.

Art. 57.

Duchowni wyznania katolickiego, którzy otrzymali święcenia, zakonnicy tego wyznania, którzy złożyli śluby, uczniowie seminarjów katolickich i nowicjusze zakonów i zgromadzeń katolickich, tudzież duchowni innych przez Państwo uznanych wyznań chrześcijańskich, którzy otrzymali wyższe święcenia, i zakonnicy, którzy złożyli uroczyste śluby zakonne, wreszcie zatwierdzeni przez władzę rządową rabini i podrabini oraz duchowni innych uznanych wyznań niechrześcijańskich — zostają przy poborze bez poddawania przeglądowi wojskowo-lekarskiemu zaliczeni do pospolitego ruszenia bez bronii.

Duchowni wyznania katolickiego, którzy otrzymali święcenia, zakonnicy tego wyznania, którzy złożyli śluby, uczniowie seminarjów katolickich i nowicjusze zakonów i zgromadzeń katolickich mogą korzystać z ulgi, wymienionej w ust. 1, również po poborze.

W razie powołania do służby wojskowej po uprzednim zbadaniu ich zdolności fizycznej księża katoliccy, którzy posiadają święcenia kapłańskie, jako też i duchowni innych powyżej wymienionych wyznań pełnią w wojsku czynności duszpasterskie.

Katoliccy duchowni, nie posiadający święceń kapłańskich i uczniowie seminarjów katolickich, oraz nowicjusze zakonów i zgromadzeń katolickich będą w razie powołania ich po uprzednim zbadaniu zdolności fizycznej użyci do służby sanitarnej.

W razie wojny postanowienia niniejszego artykułu dotyczą tylko tych uczniów katolickich seminarjów oraz nowicjuszków zakonów i zgromadzeń katolickich, którzy wstąpili do seminarjów, nowicjatu lub zgromadzenia przed wypowiedzeniem wojny.

Art. 58.

Osoby, wymienione w art. 57, które wystąpiły ze stanu duchownego, nowicjatu (zgromadzeń) lub seminarjów duchownych, powinny uczynić zadość powszechnemu obowiązkowi wojskowemu na ogólnych zasadach (art. 36).

Przełożeni duchowni osób, wyżej wymienionych, mają obowiązek niezwłocznie zawiadomić o fakcie wystąpienia powiatową władzę administracji ogólnej.

Art. 59.

Odroczenie terminu odbycia czynnej służby wojskowej może być udzielone:

- 1) jedynym żywicielom rodzin,
- 2) właścicielom odziedziczonych gospodarstw rolnych,
- 3) osobom, odbywającym studia teoretyczne i praktyczne.

Odroczenia terminu odbycia czynnej służby wojskowej z przyczyn, wymienionych w punktach 1) i 2), mogą być udzielone tylko na przeciąg jednego roku, po upływie którego poborowy, o ile nie uzyska ponownego odroczenia, obowiązany jest odbyć czynną służbę wojskową.

Odroczenia z przyczyn, wymienionych w punkcie 3), mogą być udzielane na dłuższy od jednego roku przeciąg czasu, nie dłuższy jednak, niż to przewiduje art. 63.

Poborowi, korzystający z takich odroczeń, jako też osoby, obowiązane do prowadzenia ewidencji uczniów w szkołach i zakładach, wymienionych w pkt. 2) i 3) art. 63, mają obowiązek o fakcie opuszczenia szkoły (zakładu) zawiadomić bezwzględnie właściwą powiatową władzę administracji ogólnej celem orzeczenia utraty prawa do odroczenia.

Art. 60.

Za jedynych żywicieli rodzin mają być uważani:

- 1) syn niezdolnych do pracy rodziców lub też wdowy lub wdowca i syn niezdolnej do pracy nieślubnej matki;
- 2) rodzyn lub przyrodni brat osieroconego i do pracy niezdolnego ślubnego lub nieślubnego rodzeństwa;
- 3) wnuk niezdolnych do pracy dziadków, względnie dziadka lub babki w linii prostej, o ile osoby te nie posiadają zdolnych do pracy dzieci.

Odroczenia z art. 59 pkt. 1 mogą być udzielone tylko w tym wypadku, jeżeli utrzymanie osób wymienionych w punktach 1), 2) i 3) ustępu poprzedniego, jest zależne wyłącznie od pracy poborowego i o ile on ten obowiązek istotnie spełnia.

Rodzice (dziadkowie) o ile ukończyli lat 60, oraz matki (babki) samotne, o ile ukończyły 45 lat, chłopcy o ile nie ukończyli 16 lat, oraz osoby płci żeńskiej, o ile nie ukończyły 18 lat życia, uważani być winni za niezdolnych do pracy i badaniu w tym kierunku nie podlegają.

Art. 61.

Za właścicieli odziedziczonych gospodarstw rolnych uważane być mają osoby, które odziedziczyły w linii zstępnej gospodarstwa rolne, wystarczające na wyżywienie jednej rodziny, a nie przekraczające trzykrotnie takiego dochodu, o ile prowadzą te gospodarstwa samodzielnie, jako jedyne źródło utrzymania.

Wielkość gospodarstw lub dochód, wystarczający na wyżywienie jednej rodziny, ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 62.

Odroczenia z art. 59 p. 1 i 2 mogą być udzielane najdalej do 1 października tego roku kalendarzowego, w którym korzystający z odroczenia kończy 23 lat życia.

Jeżeli korzystający z odroczenia posiada w chwili udzielenia mu odroczenia warunki do skróconej czynnej służby wojskowej, należy udzielić mu odroczenia najdalej do 1 lipca tego roku kalendarzowego, w którym kończy on 23 lat życia.

Poborowy posiadający warunki do odroczenia służby wojskowej z art. 59 pkt. 1) i 2), w tym roku kalendarzowym, w którym kończy lat 23, zostaje powołany do czynnej służby wojskowej na 5 miesięcy i przeniesiony po ich przesłużeniu do rezerwy.

Postanowienie ustępu drugiego niniejszego artykułu dotyczy również osób, które stają do poboru po raz pierwszy po wyjściu z wieku poborowego, o ile opóźnione stawiennictwo jest usprawiedliwione i warunki, uzasadniające prawo do odroczeń z art. 59 pkt. 1) i 2), istnieją w dniu stawienia się do poboru.

Art. 63.

Odroczenia terminu odbycia czynnej służby wojskowej z art. 59 pkt. 3) mogą być udzielone:

- 1) uczniom ostatniej klasy szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich państwowych lub prywatnych, mających prawa szkół państwowych, średnich szkół zawodowych oraz innych szkół państwowych, krajowych lub zagranicznych, uznanych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za równorzędne z państwową szkołą średnią ogólnokształcącą — najwyżej do terminu wcielenia poborowych (ochotników) odbywających skróconą czynną służbę wojskową (art. 51), w tym roku kalendarzowym; w którym kończą 22 lat życia;

- 2) studentom szkół akademickich, tudzież uczniom (słuchaczom) zwyczajnym (rzeczywistym) innych wyższych zakładów naukowych państwowych lub prywatnych, uznanych przez Państwo za równorzędne, dalej wyższych zakładów naukowych zagranicznych, o ile uznane są przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za równorzędne z krajowymi — najdalej do terminu wcielenia poborowych (ochotników), odbywających skróconą czynną służbę wojskową (art. 51), w tym roku kalendarzowym, w którym kończą 23 lat życia;

- 3) poświęcającym się studjom teologii wyznań chrześcijańskich dla uzyskania święceń duchownych, jak również uczniom zakładów rabinackich przez Państwo uznanych i nadzorowanych dla przygotowania się do stanu duchownego, ewentualnie w ciągu 2-ech lat po ukończeniu tych zakładów celem uzyskania stanowiska duchownego — najdalej do terminu wcielenia poborowych (ochotników), odbywających skróconą czynną służbę wojskową (art. 51), w tym roku kalendarzowym, w którym kończą 25 lat życia;

- 4) uczniom terminującym w rzemiośle u majstrów i terminującym w handlu, o ile wykażą się poświęceniem właściwej izby rzemieślniczej lub równorzędnej instytucji zawodowej, względnie odpowiedniej władzy przemysłowej, do czasu ukończe-

nia terminu, jednak najwyżej do terminu wcielenia (art. 76 ust. 2) poborowych (ochotników)—w tym roku kalendarzowym, w którym kończą 22 lat życia.

Przepisy powyższe mają zastosowanie również do osób, przebywających na obszarze wolnego miasta Gdańska.

Oznaczenie zakładów naukowych, których uczniowie bądź słuchacze są uprawnieni do żądania odroczenia czynnej służby wojskowej, oraz o ile idzie o zakłady zagraniczne, oznaczenie także warunków przyznania odroczenia, nastąpi w drodze rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, wydanego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych, oraz z innymi właściwymi ministrami.

Art. 64.

Przedłużenie odroczeń służby wojskowej dla osób, wymienionych w art. 63 pkt. 2, może nastąpić tylko w zależności od potrzeb wojska na zasadach, jakie ustali rozporządzenie wykonawcze, jednak najdalej do terminu wcielenia poborowych (ochotników), odbywających skróconą czynną służbę wojskową (art. 51), w tym roku kalendarzowym, w którym kończą 25 lat życia.

Art. 65.

Z chwilą ogłoszenia mobilizacji odroczenia tracą moc i osoby, które je uzyskały, mogą być na zasadzie rozporządzenia Ministra Spraw Wojskowych powołane do służby wojskowej.

W czasie wojny odroczenia terminu odbycia czynnej służby wojskowej mogą być udzielane na warunkach, ustalonych w rozporządzeniu Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 66.

Prośby o udzielenie odroczeń, przewidzianych w art. 59, powinny być wniesione najdalej do 14 dni po uznaniu poborowego za zdolnego do czynnej służby wojskowej. Jeżeli okoliczności, uzasadniające prawo do ubiegania się o powyższe odroczenia, powstały po wymienionych wyżej terminach, prośba powinna być wniesiona najdalej do 4 tygodni od chwili uzyskania wiadomości o tych okolicznościach.

Zgłoszenie prawa do ulgi z art. 57 powinno nastąpić najpóźniej w dniu poboru danego poborowego. Warunek ten nie dotyczy duchownych, wymienionych w art. 57 ust. 2.

Nieusprawiedliwione niedotrzymanie powyższych terminów pociąga za sobą utratę prawa do wymienionych odroczeń i ulg.

Art. 67.

Władzą właściwą do przeprowadzenia dochodzeń w celu sprawdzenia warunków, uzasadniających prawo do ubiegania się o odroczenie czasu czynnej służby wojskowej, do ubiegania się o ulgi, przewidziane w art. 57, oraz do stwierdzenia niezdolności do pracy kobiet w wypadkach odroczeń z art. 59 pkt. 1, jest powiatowa władza administracji ogólnej.

O przyznaniu lub odmowie prawa do odroczeń lub ulg orzeka powiatowa władza administracji ogólnej, a o przyznaniu lub odmowie ulgi, określonej w art. 57, orzeka w czasie poboru głównego

(art. 37 ust. 3) właściwa komisja poborowa, a po poborze głównym właściwa powiatowa władza administracji ogólnej.

Wniesienie odwołania od odmownego orzeczenia nie odracza wcielenia do szeregów.

Dla osób, przebywających zagranicą, odroczeń, określonych w art. 63, oraz ulg, wyszczególnionych w art. 57, udzielają właściwe urzędy konsularne na zasadach, określonych w rozporządzeniu wykonawczym.

Art. 68.

Z powodu powołania do czynnej służby wojskowej (art. 4 p. 1, art. 51, 62, 71 i 80), jako też w czasie między chwilą powołania a chwilą odbycia tej służby umowa o pracę nie może być przez pracodawcę wypowiedziana ani rozwiązana, o ile stosunek służbowy w chwili powołania trwał nieprzerwanie co najmniej sześć miesięcy.

Z powodu powołania do ćwiczeń (art. 79) i do służby wojskowej w razie mobilizacji lub ze względu na bezpieczeństwo Państwa (ust. 1 i 2 art. 83 i ust. 1 i 2 art. 85), jako też w czasie pomiędzy chwilą powołania a chwilą odbycia tych ćwiczeń, względnie służby, umowa o pracę nie może być przez pracodawcę wypowiedziana ani rozwiązana.

Umowy, sprzeczne z powyższymi postanowieniami, oraz umowy, przewidujące wyraźnie lub pośrednio rozwiązanie umowy o pracę w związku z odbywaniem służby wojskowej lub ćwiczeń wojskowych, są z mocy samego prawa nieważne.

Postanowien ust. 1 do 3 nie stosuje się, jeżeli:

- a) umowa o pracę ulega — w okresie między powołaniem a odbyciem służby wojskowej lub ćwiczeń wojskowych — rozwiązaniu wskutek upływu czasu, na który została zawarta, albo wskutek ukończenia roboty, dla której wykonania ją zawarto;
- b) zakład pracy lub oddział zakładu pracy, do którego pracownik po odbyciu służby wojskowej lub ćwiczeń wojskowych powraca, już nie istnieje;
- c) zakład pracy albo oddział zakładu pracy, do którego pracownik po odbyciu służby wojskowej lub ćwiczeń wojskowych powraca, zmienił całkowicie technikę produkcji, przez co te rodzaje pracy, do których dany pracownik był używany, nie są już wykonywane;
- d) umowę o pracę można rozwiązać z winy pracownika;
- e) pracownik bez ważnych powodów nie stał się do pracy przed upływem dwóch tygodni od chwili zwolnienia go ze służby wojskowej lub ćwiczeń wojskowych;
- f) pracownik w czasie służby wojskowej lub ćwiczeń wojskowych był prawomocnie skazany za przestępstwo z chęci zysku albo na karę ponad 3 miesiące pozbawienia wolności.

Istniejące przepisy prawne normują, czy i o ile osobom, pozostającym w stosunku służbowym, powołanym do służby wojskowej lub ćwiczeń wojskowych, służy w czasie tej służby prawo do wynagrodzenia.

Rozdział VIII.

Koszty stawienia się poborowych i członków rodzin.

Art. 69.

Koszty stawienia się poborowego przed komisją poborową, tudzież koszty stawienia się członków jego rodziny przed komisją poborową i rozpoznawczą celem zbadania ich zdolności do pracy, ponosi poborowy, względnie członkowie rodziny. Osoby te w razie stwierdzonej niezamożności będą przedstawione do poboru lub do zbadania zdolności do pracy przez gminę ich miejsca zamieszkania na jej koszt.

Koszty stawienia się poborowych przed komisją rozpoznawczą lub do szpitala wojskowego, oraz koszty pobytu poborowego w szpitalu wojskowym pokryte będą z budżetu Ministerstwa Opieki Społecznej, wyjąwszy przypadki, przewidziane w art. 45 w ust. 1 i 2.

Koszty przytrzymania w areszcie poborowego, podejrzanego o zamiar uchylecia się od stawiania do poboru, oraz wszelkie koszty, związane z dostawieniem poborowego, uchylającego się od stawiania do poboru, do miejsca urzędowania właściwej komisji poborowej celem przedstawienia go do poboru, ponosi poborowy.

W razie nieściągalności, pokrywa je gmina miejsca zamieszkania, a w razie niemożności ustalenia miejsca zamieszkania — Skarb Państwa z budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Rozdział IX.

O służbie ochotniczej.

Art. 70.

Do czynnej służby wojskowej może być w charakterze ochotnika przyjęty każdy, o ile:

- 1) jest obywatelem polskim,
- 2) ma ukończone 17 lat, a nie osiągnął jeszcze wieku poborowego (art. 6),
- 3) jest fizycznie zdolny do czynnej służby wojskowej,
- 4) przedstawił urzędowe poświadczenie nienagannego prowadzenia się,
- 5) jeżeli jest niepełnoletni, przedłożył pozwolenie ojca, względnie prawnego opiekuna na wstąpienie do wojska.

Warunki zaciągu ochotniczego w czasie wojny ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Ochotnikom przysługuje prawo wyboru broni na warunkach, które określi rozporządzenie wykonawcze.

Art. 71.

Zgłoszenia ochotników przyjmują P. K. U. stosownie do wydanych w tej mierze przez Ministra Spraw Wojskowych przepisów. Przepisy te określają również szczegółowe warunki odbycia ochotniczej czynnej służby wojskowej, tudzież stosunek ochotnika do powszechnego obowiązku wojskowego z uwagi na odbyty okres służby ochotniczej.

Ochotnicy zobowiązują się do odbycia czynnej służby wojskowej przez okres czasu, ustalony dla danego rodzaju broni przez Ministra Spraw Wojskowych, a w razie wojny — aż do demobilizacji.

Gdyby demobilizacja została przeprowadzona przed ukończeniem przez ochotnika okresu służby, ustalonego dla rodzaju broni, w którym służy, musi ochotnik odsłużyć czas, brakujący do tego okresu.

Ochotnikom czasu wojny może Minister Spraw Wojskowych odroczyć uzupełnienie okresu służby czynnej, ustalonego dla rodzaju broni, w którym służy, przyczem czas służby ochotniczej zalicza się na poczet obowiązkowej służby czynnej na zasadach, które ustali Minister Spraw Wojskowych.

Postanowienia art. 51 i 74 niniejszej ustawy mają zastosowanie do ochotników.

Art. 72.

Cudzoziemcy mogą być przyjęci do służby wojskowej wyłącznie jako ochotnicy i tylko za pozwoleniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Przez fakt służby wojskowej cudzoziemcy ci nie stają się obywatelami Państwa Polskiego.

Rozdział X.

O kontyngensie.

Art. 73.

Corocznego poboru rekruta dokonywają powołane władze wyłącznie na podstawie uzyskanego w drodze ustawodawczej zezwolenia.

Stan liczebny wojska w czasie pokoju określa odrębna ustawa.

Art. 74.

Celem zapewnienia wyszkolenia wojskowego w ramach stanu liczebnego wojska wszystkim poborowym, zdolnym do czynnej służby wojskowej (art. 39 kat. A) Minister Spraw Wojskowych może skrócić czas trwania służby wojskowej, ustalony w art. 4 pkt. 1, lub też udzielać urlopu pewnej części szeregowych, ażeby w ich miejsce powołać poborowych, podlegających wcieleniu do szeregów.

Art. 75.

Poborowi, którzy nie mogli być powołani do czynnej służby wojskowej w ramach stanu liczebnego wojska i czasu trwania czynnej służby wojskowej, ustalonego dla poszczególnych rodzajów wojska przez Ministra Spraw Wojskowych, na zasadzie art. 74, mają być zaliczeni do ponadkontyngentowych.

Powołanie takich poborowych do czynnej służby wojskowej może nastąpić do końca tego roku kalendarzowego, w którym kończą 25 lat.

Zaliczenie ponadkontyngentowych do rezerwy zarządza Minister Spraw Wojskowych bez względu na to, czy i jak długo odbywali czynną służbę wojskową.

Rozdział XI.

Czynna służba wojskowa, służba w rezerwie i popołitem ruszeniu.**A. Czynna służba wojskowa.**

Art. 76.

Poborowi, którzy przy poborze uznani zostali za zdolnych do czynnej służby wojskowej, o ile nie uzyskali odroczenia, jako też wszyscy obowiązani do odbycia czynnej służby wojskowej oraz ochotni-

cy mają się zgłosić do odbycia tej służby na wezwanie powiatowych komend uzupełnień.

Termin i sposób wcielenia do szeregu osób, wymienionych w ust. 1, tudzież osób, których dotyczą postanowienia ust. 3 art. 62 i ust. 2 art. 75 ustala Minister Spraw Wojskowych.

Poborowi, których prośby o odroczenie nie zostały do terminu wcielenia prawomocnie rozstrzygnięte, podlegają powołaniu do czynnej służby wojskowej narówni ze wszystkimi innymi poborowymi i w tym samym terminie.

Z chwilą ogłoszenia mobilizacji może Minister Spraw Wojskowych zmienić ustalony poprzednio termin wcielenia do czynnej służby wojskowej.

Art. 77.

Okres obowiązkowej służby czynnej liczy się dla wcielonych w terminie, ustalonym przez Ministra Spraw Wojskowych, od pierwszego dnia tego okresu, w ciągu którego ma nastąpić wcielenie, a dla wcielonych po tym okresie — od dnia wcielenia.

Zwolnienie z czynnej służby i przeniesienie do rezerwy następuje po upływie okresu czasu czynnej służby wojskowej, przewidzianego w art. 4 pkt. 1 a), b), c), w art. 51 względnie w art. 62, licząc od dnia, określonego w ustępie pierwszym niniejszego artykułu.

Przepis niniejszy nie dotyczy osób, skazanych przed wcieleniem do szeregów, względnie w czasie odbywania czynnej służby wojskowej prawomocnym wyrokiem sądowym na karę pozbawienia wolności ponad 3 tygodnie, a które po odbyciu kary podlegają czynnej służbie wojskowej na ogólnych zasadach (art. 36), jak również nie narusza postanowień uprawniających Ministra Spraw Wojskowych do przenoszenia szeregowych niewyszkołonych do rezerwy (art. 75).

Sposób postępowania w wypadkach, gdy w terminie, oznaczonym jako termin wcielenia, poborowy okaże się chwilowo niezdolny do czynnej służby wojskowej, określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

B. Służba w rezerwie.

Art. 78.

Do służby w rezerwie obowiązani są ci, którzy zaliczeni zostali do tej kategorii służby wojskowej.

Art. 79.

Szeregowi rezerwy obowiązani są do odbycia w czasie służby w rezerwie 14 tygodni ćwiczeń wojskowych, przyczem czas trwania jednego ćwiczenia nie może być dłuższy, niż 6 tygodni.

W wypadkach, gdy interes wojska tego wymaga, może Minister Spraw Wojskowych na podstawie uchwały Rady Ministrów powoływać ich na dodatkowe ćwiczenia wojskowe, których czas trwania ustala każdorazowo uchwała Rady Ministrów.

Oficerowie rezerwy, zarówno mianowani w rezerwie, jak i przeniesieni z korpusu oficerów zawodowych do rezerwy, są obowiązani do odbywania ćwiczeń wojskowych do końca tego roku kalendarzowego, w którym kończą 40 lat życia.

Oficerowie rezerwy, mianowani w rezerwie, obowiązani są odbyć 36 tygodni ćwiczeń, przyczem

czas trwania jednego ćwiczenia nie może być dłuższy, niż 8 tygodni.

Odbywanie ćwiczeń przez oficerów rezerwy, przeniesionych do rezerwy z korpusu oficerów zawodowych, ureguluje rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Podchorążym rezerwy, względnie rezerwistom podchorążym (plutonowy, kapral i t. p.), którzy odbywając ćwiczenia dla szeregowych rezerwy, zostaną zakwalifikowani do awansu na podporuczników rezerwy, przedłuża się automatycznie czas ćwiczeń do okresu, jaki jest ustalony dla oficerów rezerwy.

Od końca tego roku kalendarzowego, w którym oficerowie rezerwy, zarówno mianowani w rezerwie, jak i przeniesieni z korpusu oficerów zawodowych, ukończyli 40 rok życia, do końca tego roku kalendarzowego, w którym ci oficerowie kończą 50 rok życia, mogą oni być powołani przez Ministra Spraw Wojskowych na podstawie uchwały Rady Ministrów na dodatkowe ćwiczenia i kursy, których czas trwania ustala każdorazowo uchwała Rady Ministrów.

Terminy powołania oficerów i szeregowych rezerwy na zwyczajne i dodatkowe ćwiczenia ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 80.

Szeregowych rezerwy, zaliczonych do rezerwy bez odbycia służby czynnej (art. 75), Minister Spraw Wojskowych może powołać do odbycia tej służby w okresie czasu, ustalonym w art. 75.

Art. 81.

Minister Spraw Wojskowych ma prawo, ze względu na stan wyszkolenia rezerwistów, skrócić ustalone w art. 79 okresy ćwiczeń wojskowych lub też zwolnić od nich pewną kategorię oficerów i szeregowych rezerwy.

Sposób odbycia ćwiczeń wojskowych przez te osoby, które zostały do szeregów wcielone po wyjściu z wieku poborowego, jednak przed ukończeniem 38 lat życia, ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 82.

Powołani do ćwiczeń nie zaliczają się do stanu liczebnego wojska.

Art. 83.

Z chwilą ogłoszenia mobilizacji może Minister Spraw Wojskowych powołać rezerwistów do służby wojskowej.

O ile bezpieczeństwo Państwa tego wymaga, może Rada Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wojskowych także w czasie pokojowym zarządzić powołanie rezerwistów, lub pewnych ich kategorii — do służby wojskowej.

C. Służba w pospolitem ruszeniu.

Art. 84.

Do służby wojskowej w pospolitem ruszeniu obowiązani są:

- 1) rezerwiści po wyjściu z rezerwy;
- 2) poborowi, którzy przy poborze uznani zostali za zdolnych do służby tylko w pospolitem ruszeniu;

3) ci, którzy w myśl postanowień niniejszej ustawy do pospolitego ruszenia zostaną zaliczeni.

Czas trwania służby w pospolitem ruszeniu rozciąga się dla oficerów pospolitego ruszenia do 31 grudnia tego roku, w którym kończą 60 lat życia.

Art. 85.

Z chwilą ogłoszenia mobilizacji Minister Spraw Wojskowych może powołać zaliczonych do służby w pospolitem ruszeniu do służby wojskowej.

O ile bezpieczeństwo Państwa tego wymaga, może Rada Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wojskowych także w czasie pokojowym zarządzić powołanie zaliczonych do pospolitego ruszenia do służby wojskowej.

Art. 86.

Sposób, w jaki osoby, uznane za zdolne do służby w pospolitem ruszeniu bez broni, będą miały służbę tę odbyć, określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Z chwilą ogłoszenia mobilizacji może Minister Spraw Wojskowych zarządzić ponowne przedstawienie tej kategorii osób przed komisję poborową.

Art. 87.

Mobilizację zarządza Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów, przedstawiony przez Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 88.

Koszty przejazdu osób, powołanych do służby wojskowej, wykszolenia, ćwiczeń lub wogóle do spełnienia służby w formacjach wojskowych, jako też koszty odnośnych wezwań, plakatów, komunikatów prasowych i t. p. — ponosi Skarb Państwa.

Rozdział XII.

Zwolnienia i wykluczenia od powszechnego obowiązku wojskowego.

Art. 89.

Od obowiązków, wymienionych w punkcie 2) i 3) art. 3, wolne są osoby, uznane za zupełnie niezdolne do służby wojskowej, z chwilą wydania co do nich takiego orzeczenia, oraz szeregowi i duchowni z końcem tego roku kalendarzowego, w którym kończą 50 lat życia.

Od obowiązków, wymienionych w punktach 2) i 3) art. 3, wolni są oficerowie pospolitego ruszenia — z końcem tego roku kalendarzowego, w którym kończą 60 lat życia.

Osoby, które zgodnie z obowiązującymi przepisami o obywatelstwie polskiem udowodnią fakt posiadania lub uzyskania obcej przynależności państwowej, nie podlegają od chwili stwierdzenia tego faktu żadnemu z obowiązków, wymienionych w art. 3. Do stwierdzenia faktu posiadania obcej przynależności powołane są wojewódzkie władze administracji ogólnej.

Osoby, zasądzone prawomocnym wyrokiem sądowym na jedną z kar pozbawienia wolności, wymienionych w art. 9, wykluczone są od możliwości spełniania obowiązków, przewidzianych w punkcie 2) art. 3, przez czas, oznaczony w art. 9 względnie w orzeczeniu władzy wojskowej, wydanem na podstawie art. 9.

Osoby, wydalone z wojska tudzież wydalone z korpusu oficerskiego na podstawie prawomocnego wyroku sądowego lub wykluczone z korpusu oficerskiego prawomocnem orzeczeniem sądu honorowego, wolne są od obowiązków, wymienionych w art. 3 pkt. 2) i 3).

Osoby, które zostały zwolnione od jednego z obowiązków, określonych w art. 3, podlegają tymże obowiązkom ponownie, a w szczególności zostają zaliczone zpowrotem do rezerwy, względnie pospolitego ruszenia w stopniu poprzednio posiadanym, jeżeli ustaną okoliczności, które spowodowały ich zwolnienie od obowiązków, wymienionych w art. 3.

Art. 90.

Zwolnienie od powszechnego obowiązku wojskowego może nastąpić także w razie ubiegania się osoby, temu obowiązkowi podlegającej, o uzyskanie obcego obywatelstwa.

Zwolnienia z powodu ubiegania się o obce obywatelstwo udzielane być mogą osobom, uznanym za zdolne do czynnej służby, względnie obowiązującym do służby w rezerwie lub pospolitem ruszeniu.

Zwolnienia z powodu ubiegania się o obce obywatelstwo mogą być udzielane ponadto osobom, które są w myśl niniejszej ustawy obowiązane do stawienia się do poboru, tudzież wszystkim osobom, które wprawdzie nie wstąpiły w wiek poborowy, ale ukończyły już 17 lat życia.

Osoby, powołane do odbycia czynnej służby wojskowej, mogą być zwolnione od powszechnego obowiązku wojskowego z tytułu ubiegania się o obce obywatelstwo dopiero po ukończeniu tej służby.

Prośby o zwolnienie powinny być wnoszone do właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej.

O zwolnieniu rozstrzyga dowódca okręgu korpusu w porozumieniu z wojewódzką władzą administracji ogólnej. W razie niedojścia do porozumienia lub w razie wniesienia przez stronę, której zwolnienia odmówiono, odwołania, decyduje ostatecznie Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Odwołanie powinno być wniesione w ciągu dni 14 od dnia doręczenia orzeczenia w drodze przez właściwe dowództwo okręgu korpusu.

Okres czasu, na jaki może być orzeczone zwolnienie od powszechnego obowiązku wojskowego z tytułu ubiegania się o obce obywatelstwo, ustali rozporządzenie wykonawcze.

Art. 91.

Uznani za niezdolnych do służby wojskowej (art. 39 kat. E), uznani za zdolnych do służby w pospolitem ruszeniu (art. 39 kat. C, D), zwolnieni częściowo od służby wojskowej w myśl art. 62 ust. 3 i 4, oraz zaliczeni do rezerwy w myśl art. 75 z upływem tego roku kalendarzowego, w którym kończą 25 lat życia, płacą podatek wojskowy.

Podatek ten może być w całości lub w części przekazywany na rzecz gmin miejskich i wiejskich, a pobierany w obrębie obszarów dworskich w województwach poznańskim i pomorskim, oraz w gór-

nośląskiej części województwa śląskiego na rzecz powiatowych związków komunalnych.

Wysokość i sposób poboru podatku oraz jego podziału między Państwo a gminy ustali rozporządzenie Rady Ministrów.

Art. 92.

Kto uchyli się od spełnienia obowiązku, przewidzianego w art. 3 pkt. 2) niniejszej ustawy, traci prawo do zajmowania stanowiska w służbie państwowej i publicznej.

Postanowienie powyższe dotyczy również stanowisk, obsadzanych z wyboru.

Rozdział XIII.

O zawieraniu małżeństw przez osoby, obowiązane do służby wojskowej.

Art. 93.

Zawarcie małżeństwa przed wstąpieniem do służby wojskowej, lub w czasie jej trwania, nie daje prawa do odroczenia powszechnego obowiązku wojskowego ani jego skrócenia, ani też prawa do żadnych świadczeń ze Skarbu Państwa na rzecz rodziny z tytułu i w czasie trwania służby wojskowej.

Rozdział XIV.

Wyjazd zagranicę osób, podlegających powszechnemu obowiązkowi wojskowemu.

Art. 94.

Warunki wyjazdu zagranicę obywateli, podlegających powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, a po ogłoszeniu mobilizacji tudzież w czasie wojny — Minister Spraw Wojskowych.

Rozdział XV.

O obowiązku meldunkowym i o zebraniach kontrolnych.

Art. 95.

Osoby, podlegające powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, od 1 września tego roku, w którym kończą 18 lat życia, aż do chwili stawienia się do poboru, oraz poborowi (ochotnicy), od chwili ogłoszenia im orzeczenia właściwej władzy, uznającego ich za zdolnych lub czasowo niezdolnych do czynnej służby wojskowej (art. 39 kat. A, B), jak również oficerowie tudzież szeregowi rezerwy i pospolitego ruszenia — obowiązani są zawiadamiać właściwe urzędy dla spraw meldunkowych o każdorazowej zmianie miejsca zamieszkania w sposób, określony w rozporządzeniu wykonawczem.

Temu samemu obowiązkowi podlegają oficerowie zawodowi w stanie spoczynku do 60 roku życia włącznie, podoficerowie zawodowi w stanie spoczynku do 56 roku życia włącznie, podoficerowie i szeregowcy urlopowani w myśl art. 74 oraz urlopowani na ściśle określony termin wskutek czasowej niezdolności do czynnej służby wojskowej, jak również osoby, wykluczone w myśl art. 9 od służby wojskowej.

Art. 96.

Oficerowie oraz szeregowi rezerwy i pospolitego ruszenia obowiązani są do osobistego zgłosze-

nia się na wezwanie władz wojskowych i cywilnych w sprawach wojskowych.

Art. 97.

Ministrowi Spraw Wojskowych przysługuje prawo corocznego zarządzania zebrań kontrolnych rezerwistów i osób, obowiązanych do służby w pospolitem ruszeniu.

Sposób przeprowadzania zebrań kontrolnych oraz zakres działania organów kontrolnych określi rozporządzenie wykonawcze.

Art. 98.

O wybraniu oficera, podoficera i szeregowca rezerwy lub pospolitego ruszenia na posła lub senatora Rzeczypospolitej, jako też o przyjęciu, rzeczeniu się lub wygaśnięciu mandatu zawiadamia biuro sejmu lub senatu właściwą powiatową komendę uzupełnień.

Rozdział XVI.

Postanowienia karne.

Art. 99.

Kto:

- 1) nie zgłasza się do rejestru poborowych;
 - 2) nie stawia się przed komisją poborową lub rozpoznawczą, albo przed inną władzą, powołaną do stwierdzenia zdolności do służby wojskowej;
 - 3) wyjeżdża zagranicę, naruszając przepisy, wydane w tym względzie przez Ministra Spraw Wojskowych;
 - 4) przeciwdziała należytemu ułożeniu wykazów, rejestrów i list poborowych,
- podlega karze aresztu do 3 miesięcy i grzywny do 3.000 złotych albo jednej z tych kar.

Art. 100.

Kto:

- 1) nie zgłasza się na wezwanie władz administracyjnych i samorządowych w sprawach wojskowych;
 - 2) wbrew obowiązkowi, wynikającemu z art. 95, nie melduje o każdej zmianie miejsca zamieszkania;
 - 3) odmawia przyjęcia karty powołania, karty mobilizacyjnej lub innego dokumentu wojskowego, stwierdzającego stosunek jego do służby wojskowej;
 - 4) pozbywa, niszczy, daje w zastaw, przyjmuje w zastaw albo daje lub przyjmuje pod jakimkolwiek warunkami, utrudniającymi natychmiastowy zwrot, dokumenty, wyszczególnione w pkt. 3;
 - 5) nie posiada z własnej winy karty mobilizacyjnej lub innego dokumentu wojskowego, stwierdzającego stosunek jego do służby wojskowej,
- podlega karze aresztu do 2 miesięcy i grzywny do 2.000 złotych, albo jednej z tych kar.

Art. 101.

Kto wbrew obowiązkowi, ciążącemu na nim z mocy art. 59, nie zawiadomi w ciągu 8 dni powiatowej władzy administracji ogólnej o opuszczeniu przez ucznia szkoły lub zakładu,

podlega karze aresztu do 1 miesiąca i grzywny do 1.000 złotych, albo jednej z tych kar.

Art. 102.

Kto nie spełnia lub spełnia nienależycie jeden z obowiązków, określonych w art. 17 ust. 5, 23, 32 i 58 ust. 2,

podlega karze aresztu do 1 miesiąca i grzywny do 1.000 złotych, albo jednej z tych kar.

Art. 103.

§ 1. Kto nie stawia się przed komisją poborową lub rozpoznawczą, albo przed inną władzą, powołaną do stwierdzenia zdolności do służby wojskowej, w celu uchylenia się od tej służby,

podlega karze więzienia do 2 lat lub aresztu do lat 2.

§ 2. Jeśli przestępstwa tego dopuszczono się w czasie mobilizacji lub wojny, sprawca podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 104.

§ 1. Kto opuszcza granice Państwa Polskiego lub pozostaje zagranicą w celu uchylenia się od służby wojskowej,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

§ 2. Jeśli przestępstwa tego dopuszczono się w czasie mobilizacji lub wojny, sprawca podlega karze więzienia do lat 10.

Art. 105.

§ 1. Kto używa oszukańczych zabiegów w celu uzyskania dla siebie lub dla innej osoby odroczenia, skrócenia lub zwolnienia od służby wojskowej,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

§ 2. Jeśli przestępstwa tego dopuszczono się w czasie mobilizacji lub wojny, sprawca podlega karze więzienia do lat 10.

Art. 106.

§ 1. Kto powoduje lub dopuszcza, by kto inny spowodował u niego uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia, czyniący go zupełnie lub częściowo niezdolnym do służby wojskowej,

podlega karze więzienia do lat 10.

§ 2. Jeśli przestępstwa tego dopuszczono się w czasie mobilizacji lub wojny, sprawca podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 3 lub dożywotnio.

Art. 107.

§ 1. Kto werbuje obywateli polskich do służby w wojsku obcym lub w obcej organizacji wojskowej,

podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Kto werbuje przebywających w Polsce obywateli obcych do służby w wojsku obcym lub w obcej organizacji wojskowej,

podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

§ 3. Jeśli przestępstw, określonych w §§ 1 i 2, dopuszczono się w czasie mobilizacji lub wojny, sprawca

podlega karze więzienia do lat 10.

§ 4. Jeśli przestępstw, określonych w §§ 1 i 2 dopuszczono się w czasie mobilizacji lub wojny, a werbowanie następuje do wojska nieprzyjacielskiego lub nieprzyjacielskiej organizacji wojskowej, sprawca

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 10 lub dożywotnio.

Art. 108.

§ 1. Kto nakłania inną osobę lub udziela jej pomocy do popełnienia przestępstwa wojskowego,

podlega karze, przewidzianej za to przestępstwo w kodeksie karnym wojskowym.

§ 2. Zamiast kary twierdzy lub aresztu wojskowego, zagrożonej za takie przestępstwo, stosuje się w takim samym wymiarze karę aresztu.

Art. 109.

Jeśli jednego z czynów, określonych w art. 99—108, dopuszczono się zagranicą, sprawca

podlega karze niezależnie od okoliczności, czy czyn ten jest uznany za przestępstwo przez ustawę, obowiązującą w miejscu popełnienia.

Art. 110.

Przez służbę wojskową należy rozumieć również służbę pomocniczą, wojskową służbę kolejową, służbę w wojsku w pocztach, radiotelegrafach, telegrafach i telefonach wojskowych, wojskową służbę drogową i wojskową służbę żeglugi śródlądowej.

Art. 111.

Przez uchylenie się od służby wojskowej należy rozumieć czyn, zmierzający bądź do stałego uchylenia się od tej służby, bądź do uchylenia się od spełnienia tego obowiązku w czasie i w sposób, ustawą przewidziany.

Art. 112.

W razie skazania na karę więzienia za przestępstwa, przewidziane w art. 103 — 108, sąd orzeka utratę praw publicznych i utratę obywatelskich praw honorowych, a jeżeli zachodzi nadużycie zawodu lub niezdolność do wykonywania zawodu, określone w art. 48 § 1 pkt. a) lub b) kodeksu karnego z 1932 r., nadto utratę prawa wykonywania zawodu.

Art. 113.

Osoba, skazana prawomocnie za jedno z przestępstw, określonych w art. 103 — 108, nie może korzystać z ulg, przewidzianych w art. 59 niniejszej ustawy, ani też odbywać skróconej czynnej służby wojskowej (art. 51 niniejszej ustawy).

Art. 114.

§ 1. Przedawnienie ścigania i wyrokowania w sprawach o wykroczenia, przewidziane w art. 99 pkt. 1 i 2 oraz art. 100 pkt. 1 i 2, biegnie od chwili zgłoszenia się przed właściwą władzą lub od chwili, w której sprawca ukończył 50 lat życia.

§ 2. Przedawnienie ścigania i wyrokowania w sprawach o wykroczenia, przewidziane w art. 99 pkt. 3, biegnie od chwili powrotu sprawcy z zagranicy.

Art. 115.

§ 1. Sprawy o wykroczenia, przewidziane w art. 99 — 102, należą do właściwości powiatowych władz administracji ogólnej.

§ 2. Sprawy jednak o wykroczenia, przewidziane w art. 99, 100 i 102, popełnione przez osoby, podlegające sądownictwu wojskowemu, należą do właściwości sądów wojskowych.

Rozdział XVII.

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 116.

Czas służby wojskowej, odbytej przed 1 listopada 1918 roku w armjach państw zaborczych, lub

polskich formacjach wojskowych, uznanych przez Państwo, zaliczony będzie na poczet służby wojskowej, określonej niniejszą ustawą.

Zaliczenia tego dokonają powiatowe komendy uzupełnień w sposób, ustalony przez Ministra Spraw Wojskowych.

Postanowienie niniejszego artykułu nie stosuje się do osób, których stosunek do służby wojskowej ustalony już został zgodnie z postanowieniem art. 119 i 120 Tymczasowej Ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej z dnia 27 października 1918 roku (Dz. P. K. P. Nr. 13, poz. 28).

Art. 117.

Organa i urzędy, wymienione w art. 23, mają obowiązek przesyłania w ciągu dwóch lat od dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia urzędowym wyciągów metrykalnych dla osób dwudziestoletnich.

Art. 118.

Obywatele polscy, którzy wykażą wiarogodnie nadanie im stopnia oficerskiego w armjach obcych lub w formacjach polskich, uznanych przez Państwo Polskie, a którzy nie zostaną uznani za oficerów Wojsk Polskich, są zwolnieni od czynnej służby wojskowej, od służby w rezerwie i pospolitem ruszeniu.

Art. 119.

Osoby, wymienione w art. 118, mogą być w razie wojny przyjęte do służby wojskowej w charakterze ochotników-szeregowców w każdym poszczególnym wypadku na podstawie decyzji Ministra Spraw Wojskowych.

W razie położenia przez osoby wyżej wymienione zasług w obronie kraju Ministrowi Spraw Wojskowych przysługuje prawo przedstawienia Prezydentowi Rzeczypospolitej wniosku na nadanie im stopnia oficerskiego, nie wyższego jednak od wykazanego.

Art. 120.

Przepis art. 89 ustęp przedostatni ma również zastosowanie do osób, zwolnionych ze służby prawomocnym wyrokiem sądowym.

Art. 121.

Z chwilą wejścia w życie niniejszej ustawy traci moc obowiązująca:

1) Tymczasowa Ustawa o powszechnym obowiązku służby wojskowej z dnia 27 października 1918 r. (Dz. P. K. P. Nr. 13, poz. 28),

2) Dekret z dnia 16 stycznia 1919 r. w sprawie niektórych zmian Tymczasowej Ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej (Dz. P. P. P. Nr. 8, poz. 119),

3) Ustawa z dnia 20 lutego 1920 r. w przedmiocie kar za pogwałcenie przepisów, dotyczących po-

wszechnego obowiązku służby wojskowej (Dz. U. R. P. Nr. 20, poz. 104),

4) §§ 92 oraz 220 do 222 włącznie austriackiej ustawy karnej,

5) Ustawa austriacka z dnia 28 czerwca 1890 r. (austr. Dz. Ust. P. Nr. 137), dotycząca kar za nieusłuchanie rozkazu, powołującego do służby wojskowej i uwiedzenie do tego przestępstwa,

6) Postanowienie karne, zawarte w austriackiej ustawie z dnia 5 lipca 1912 r. (austr. Dz. Ust. P. Nr. 128) w przedmiocie wprowadzenia nowej ustawy wojskowej.

7) §§ 112, 140 — 143 niemieckiego k. k.

Art. 122.

Osoby, uznane za zdolne do służby wojskowej (art. 38 kat. A, C, D), nie wyłączając ochotników, tudzież osoby, wymienione w art. 74, jak również szeregowi, urlopowani na ściśle określony termin wskutek czasowej niezdolności do czynnej służby wojskowej — uważane są za osoby stanu urlopowanych aż do chwili wcielenia ich do szeregów, zaś osoby, zwolnione do rezerwy lub obowiązane po wyjściu z rezerwy do pospolitego ruszenia — aż do dnia zgłoszenia się do służby.

Osoba stanu urlopowanych, skazana prawomocnie za jedno z przestępstw, określonych w art. 45, 46 i 47 kodeksu karnego wojskowego z 1932 r., nie może korzystać z ulg, przewidzianych w art. 59 niniejszej ustawy, ani też odbywać skróconej czynnej służby wojskowej (art. 51 niniejszej ustawy).

Art. 123.

W razie zawieszenia nad osobą, odbywającą obowiązkową służbę wojskową, aresztu śledczego za czyn popełniony przed wstąpieniem do służby wojskowej, następuje niezwłocznie przeniesienie takiej osoby do stanu urlopowanych i przekazanie jej sądownictwu cywilnemu. Powołanie do służby wojskowej następuje w tych wypadkach na zasadach, wymienionych w art. 36, po odbyciu kary, orzeczonej prawomocnym wyrokiem sądowym.

Art. 124.

Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i zainteresowanymi ministrami, odnośnie zaś do postanowień karnych — Ministrowi Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 125.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie w 4 miesiące po jej ogłoszeniu i obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.